

SAVCI

Je to velmi rozmanitá skupina živočichů obývajících různá prostředí, žijí ve všech zeměpisných pásmech. Jejich mláďata se živí mateřským mlékem.

Vývoj savců

Předchůdcem jsou plazi. Vývoj začal v druhohorách (éra plazů). Největší rozvoj nastal v třetihorách (éra savců). Ve čtvrtohorách došlo ke střídání ledových a meziledových dob → po poslední době ledové vyhynuli velcí savci (mamut, jeskynní medvěd aj.) Před 135 miliony let se objevili savci vejcorodí – kladou vejce, ale mláďata sají mateřské mléko a mají srst. Asi před 100 miliony let se vyvinuli savci živorodí – zárodek se vyvíjí v těle matky- patří sem i člověk.

Přizpůsobení – adaptace savců

Savci se přizpůsobili životu v rozmanitém prostředí stavbou a tvarem těla (letouni k pohybu ve vzduchu, kytovci k pohybu ve vodě), zbarvením, délkou a hustotou srsti (v polární oblasti mají hustou a dlouhou srst, mnozí savci mají ochranné zbarvení a u některých se chlupy změnilly v ostny), mláďata se rodí různě vyvinutá (žijící v úkrytech je mají holá a slepá) aj.

Vnitřní stavba těla savců

Povrch těla – tělo je kryto kůží- Kůže se skládá z

1. pokožky
2. škáry obsahující cévy a kožní žlázy – mazové, pachové, mléčné
3. Podkožního vaziva (ukládá se zde tuk)

Z kůže vyrůstá srst (delší – pesíky, kratší- podsada)-výměna srsti je línání.

Opěrná soustava – oporu tvoří kostra složená z lebky, páteře (složená z obratlů, všichni savci mají 7 krčních obratlů), hrudníku a kostry končetin.

Pohybová soustava – ke kostře se *šlachami* upíná kosterní svalstvo, mají mohutné žvýkací svaly někteří i *mimické svalstvo* dutinu hrudní a břišní odděluje *bránice* (má význam pro dýchání)

Trávicí soustava – dutina ústní- jsou zde zuby (řezáky, špičáky, třenové a stoličky), slinné žlázy a jazyk → hltan → jícen → žaludek (u některých dělený) → tenké střevo (ústí sem slinivka břišní a vývod z jater) → tlusté střevo → konečník.

Dýchací soustava- dýchají plicemi- nosní dutina → nosohltan → hrtan (u některých hlasivky) → průdušnice → průdušky (jdou do plic) → průdušinky → plicní váčky → plicní sklípky

Cévní soustava – srdce je čtyřdílné – dvě předsíně a dvě komory. Krevní oběh je uzavřený a tvoří ho dva oběhy- velký (tělní) a malý (plicní) Udržuje stálou tělesnou teplotu.

Vylučovací soustava – moč se tvoří filtrací krve v párových ledvinách → močovody → močový měchýř → močová trubice (u vejcorodých je kloaka)

Nervová soustava – mají silně vyvinutý koncový mozek a zejména kůru Hemisfér. Dále je zde prodloužená mícha, střední mozek Mozeček a mezimozek Mají dokonalejší chování a Schopnost učení.
Smysly – velký význam má čich → nosní dutina, ale i ostatní Smyslové orgány zejména sluch a zrak.

Rozmnožovací soustava – jsou odděleného pohlaví, často s pohlavní dvojtvárností:

- a) *Samci* – mají varlata, ve kterých vznikají pohlavní buňky - spermie

- b) *Samice* – mají vaječníky a v nich pohlavní buňky
- vajíčka, ty se dostávají vejcovody do dělohy
oplození je vnitřní, zárodek se vyvíjí uvnitř těla
matky- zpravidla rodí živá mláďata, která sají
mateřské mléko.

Přehled hlavních skupin savců

Viz. Učebnice str. 14

Vejcorodí

Jsou to nejprimitivnější savci. Kladou vejce pomocí kloaky, ale vylíhlá mláďata se živí mateřským mlékem. Samice nemají mléčné bradavky – z mléčných žláz vylučují kapky mléka a mláďata je olizují. Žijí v Austrálii a na Nové Guineji.

Ptakopysk podivný – má bezzubé čelisti, které se podobají kachnímu zobáku. Dobře plave a potápí se. Na prstech má plovací blánu. Loví vodní živočichy.

Ježura australská – má hustou srst a na hřbetě silné ostny, má hrabavé nohy a mohutné drápy. Živí se mravenci a termity (lepkavý jazyk).

Živorodí-vačnatci

Jsou skupinou savců rodících nedokonale vyvinutá mláďata – jejich vývin pokračuje ve vaku samice → ty nemají placentu. Ve vaku se přisají k mléčné bradavce a rostou. Žijí v jižní Americe a Austrálii.

Koala medvídkovitá - žije na stromech v Austrálii, na předních končetinách má srostlé prsty → pomáhají při lezení po stromech. Živí se listy blahovičníků.

Klokani – žijí ve stepích v početných stádech, mají mohutné zadní končetiny a silný, svalnatý ocas → udržování rovnováhy. Živí se trávou.

Vačice opossum – žije v Severní Americe. Je to noční živočich, žije samotářsky. Při ohrožení vylučuje nepříjemný pach.

